

İlgili Kanun / Madde
3201 S. YHBK/3

T.C
YARGITAY
10. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2024/4671

Karar No. 2024/7775

Tarihi: 04.07.2024

- YURT DIŞI HİZMET BORÇLANMASI
- YURT DIŞI HİZMET BORÇLANMASINDA ÖDENECEK PRİMİN TAHAKKUK TARİHİNE GÖRE BELİRLENECEĞİ BU TARİHTEN İTİBAREN ÜÇ AY İÇİNDE ÖDENMESİ GEREKTİĞİ
- BORÇLANAN TUTARIN ÜÇ AYLIK SÜRE İÇERİSİNDE ÖDENMEMESİ HALİNDE İZLENECEK YOL
- MAKUL SÜRE
- MAKUL SÜRENİN ÜÇ AY OLDUĞU
- KURUMUN BORÇLANMA İŞLEMİNE ÜÇ AY İÇİNDE CEVAP VERMEMESİ HALİNDE MAKUL SÜRENİN ALTI AY OLACAĐI
- MAKUL SÜRE GEÇİRİLDİKTEN SONRA DAVA AÇILMASI

ÖZETİ: 3201 sayılı Kanundan yararlanarak yurtdışında geçen sürelerini borçlanmak isteyenler ile Kurum arasında borçlanma işleme, bunun sonucu olarak ödenecek prim miktarına ilişkin uyuşmazlıklar çıkmaktadır. Kurumun aktüeryal dengesi ve hakkaniyet ölçüleri gözetilerek ödenecek primin hangi tarihteki prime esas kazanç miktarları esas alınarak belirleneceği üzerinde durulmalıdır. Bu yönde, 3201 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin önceki düzenlemesinde açıkça “ödeme tarihi” esas alındığından, bu konuda çıkabilecek uyuşmazlık ödeme tarihine göre çözümlenmekte iken, yürürlükte

olan düzenleme tahakkuk tarihindeki primin tebliğden itibaren üç aylık süre içinde ödenmesi şeklinde olup bu üç aylık sürenin geçirilmesi durumunda borçlanma bedeli olarak ödenecek prim miktarının nasıl belirleneceği irdelenmelidir.

Burada, Kurum işleminin hukuka uygun olması kriter olarak alınmalıdır. Kurum, yapılan borçlanma başvurusunu hukuka uygun olarak değerlendirmiş ve yaptığı borç tahakkukunu tebliğ etmiş, buna rağmen borçlanma bedeli Yasada belirtilen üç aylık süre içinde ödenmemiş ise 3201 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesi gereği borçlanmak için Kuruma yeniden başvuru gerektiğinden, davanın açıldığı tarihe bakılmaksızın buna ilişkin isteğin reddine karar verilmelidir. Örneğin, Türkiye'de sigortalı olarak tescili bulunmayanların borçlanması 5510 sayılı Kanun'un 4/1-b maddesi kapsamında değerlendirilerek borç tahakkuku yapılması yasa gereği olup, Kurum işlemi hukuka uygun olacağından, tahakkuk ettirilen prim borcunu ödeme yerine, borç tahakkukunun 5510 sayılı Kanun'un 4/1-a maddesine göre yapılması ve prim borcunun da başvuru tarihindeki prim miktarları esas alınarak belirlenmesine ilişkin davanın reddi gerekecektir.

Kurum işleminin hukuka uygun bulunmaması durumunda ise prime ilişkin uyuşmazlığın makul süre gözetilerek çözümlenmesi gerekir. Makul sürenin belirlenmesinde, 5510 sayılı Kanun'un 42 nci maddesinden yararlanılabilir. Anılan maddede, “Kurum, sigortalıya veya hak sahiplerine bağlanacak gelir, aylık veya toptan ödemeleri, gerekli belgelerin ve incelemelerin tamamlandığı tarihten itibaren en geç üç ay içinde hesap ve tespit ederek sonuçlarını yazı ile bildirir.” düzenlemesine yer verilmiştir. Benzer düzenlemeye Mülga 506 sayılı Kanun'un 116 ncı maddesinde de yer almakta idi. Ayrıca, 3201 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinde de üç aylık ödeme süresi belirlenmiş olup; tüm bu düzenlemeler, 3201 sayılı Kanunla ilgili uyuşmazlıklarda üç aylık sürenin makul süre olarak alınabileceğini göstermektedir.

Buna göre, Kurumun hukuka aykırı işlemine karşı,

Kurum işleminin tebliğ tarihinden itibaren üç aylık makul süre içinde dava açılması durumunda, borçlanılacak prim miktarının başvuru tarihindeki primler esas alınarak belirlenmesi; üç aylık makul süre geçtikten sonra dava açılması durumunda ise, dava yeni borçlanma iradesi sayılarak davanın açıldığı tarihindeki primler esas alınarak borçlanma bedeli belirlenmesi gerekir. Örneğin, Türk vatandaşlığından izinle çıkan kişilerin, Türk vatandaşı oldukları dönemde yurtdışında geçen süreleri borçlanma hakkının varlığı gözetildiğinde, başvuru tarihinde Türk vatandaşı olunmadığı gerekçesiyle borçlanma başvurularının reddi hukuka aykırı olacağından, ödenecek borçlanma bedelinin burada belirtilen kriterlere göre belirlenmesi gerekir.

Diğer bir olasılık da, Kurumun borçlanma talebini değerlendirmeyip cevapsız bırakmasıdır. Bu durumda, 5510 sayılı Kanun'un 42 nci maddesinde belirtilen üç aylık süre geçtiğinde Kurumun talebi reddetmiş olduğu esas alınarak, anılan üç aylık bekleme süresine yukarıda belirtilen üç aylık makul süre (3 + 3 =6 ay) eklenmeli; davanın Kuruma başvuru tarihinden itibaren 6 aylık süre içinde açılması durumunda yine Kuruma ilk başvurunun yapıldığı tarihteki prime esas kazancın esas alınması; başvuru tarihinden itibaren altı aylık sürenin geçmesinden sonra dava açılması durumunda ise, makul sürenin geçtiği ancak Kurum tarafından da başvuruya bir cevap verilmediği gözetilerek borçlanma bedelinin davanın açıldığı tarihteki prime esas kazanç miktarı esas alınarak belirlenmesi gerekecektir. Dairemizin bu yöndeki içtihadı istikrar kazanmıştır.

Taraflar arasındaki aksine işlemin iptali ile yurt dışı borçlanmasınının 31.07.2019 tarihi itibarıyla geçerli olduğunun tespiti davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın kısmen kabulüne kısmen reddine karar verilmiştir.

Kararın taraf vekilleri tarafından istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurularınının esastan reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davalı Kurum vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön

inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi Birgül Ünlü tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili, davacının 31.07.2019 tarihi itibarıyla yurt dışı borçlanmasının geçerli olduğunun tespiti ile aksine Kurum işlemlerinin iptalini talep ve dava etmiştir.

II. CEVAP

Davalı Kurum vekili, davacının yurt dışı borçlanma işlemlerini kanuni süresinde tamamlamadığını, Kurum işlemlerinin usul ve yasaya uygun olduğunu belirterek davanın reddini istemiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile davacının başvurusuna istinaden İngiltere ülkesinde geçen 06.04.2003-05.04.2015 ve 06.04.2017-05.04.2018 tarihleri arasındaki 6120 gün sigortalılık süreleri üzerinden eldeki davanın açıldığı 28.04.2021 tarihindeki prime esas asgari kazanç miktarı esas alınmak suretiyle borçlanmasının hazırlanmasına, davacının 31.07.2019 tarihli yurt dışı borçlanma talebinin geçerli olduğunun tespitine, yurt dışı borçlanmasının 31.07.2019 tarihli başvurusuna göre hazırlanmasına ve söz konusu başvurunun geçersiz sayılmasına ilişkin aksine kurum işleminin iptaline yönelik taleplerinin reddine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde taraf vekilleri istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. İstinaf Sebepleri

Davacı vekili, davanın kabulüne karar verilmesini, tahakkukun da borçlanma talep tarihine göre hazırlanması gerektiğini belirterek istinaf başvurusunda bulunmuştur.

Davalı Kurum vekili, kararın eksik araştırma ve inceleme sonucu verildiğini belirterek istinaf başvurusunda bulunmuştur.

C. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile istinaf başvurularının esastan reddine karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı Kurum vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davalı Kurum vekili, istinaf gerekçelerini tekrarla temyiz başvurusunda bulunmuştur.

C.Gerekçe

1.Uyuşmazlık ve Hukuki Nitelendirme

Uyuşmazlık, yurt dışı borçlanmasının geçerli olduğu tarihin tespiti istemine ilişkindir.

2.İlgili Hukuk

1-6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 369 uncu maddesinin birinci fıkrası ile 370 ve 371 inci maddeleri,

2-5510 sayılı Kanun'un 42, 3201 sayılı Kanun'un 4, 5 ve Geçici 9 uncu maddesi hükümleri.

5510 sayılı Kanun'un "Bildirim" başlıklı 42 nci maddesi; Kurum, sigortalıya veya hak sahiplerine bağlanacak gelir, aylık veya toptan ödemeleri, gerekli belgelerin ve incelemelerin tamamlandığı tarihten itibaren en geç üç ay içinde hesap ve tespit ederek sonuçlarını yazı ile bildirir düzenlemesini,

3201 sayılı Kanun'un "Borçlanma tutarı ve borçlanma tutarının iadesi" başlıklı 4 üncü maddesi, 17.04.2008 tarihli ve 5754 sayılı Kanun 79 uncu maddesi ile düzenlenmiş haliyle, borçlanılacak her bir gün için tahakkuk ettirilecek borç tutarının, başvuru tarihindeki 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanun'un 82 nci maddesinde belirtilen prime esas asgari ve azamî günlük kazanç arasında seçilecek günlük kazancın %32'sinin olduğunu, ancak prime esas asgari günlük kazancın altında olmamak üzere borçlanma tutarına esas alt sınırı farklı bir miktarda belirlemeye Bakanlar Kurulunun yetkili olduğunu, borçlanılan süreler, yurda kesin dönüş yapılmış olması şartıyla aylık tahsisi için yazılı talepleri halinde 5510 sayılı Kanun'un 41 inci maddesinin son fıkrası hükümlerine göre değerlendirileceğini, tahakkuk ettirilen borç tutarının, tebliğ edildiği tarihten itibaren üç ay içerisinde ödenmesi gerektiğini, ödeme yapılan gün sayısının prim ödeme gün sayısına ve prime esas kazançta dahil edileceğini, tahakkuk ettirilen prim borcunu tebligat tarihinden itibaren üç ay içerisinde ödemeyenler için yeniden başvuru şartı aranacağını amir iken maddenin 17.07.2019 tarihli ve 7186 sayılı Kanun'un 9 uncu maddesiyle değişik halinde, borçlanılacak her bir gün için tahakkuk ettirilecek borç tutarının, başvuru tarihindeki 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanun'un 82 nci maddesinde belirtilen prime esas asgari ve azamî günlük kazanç arasında seçilecek günlük kazancın %45'i olduğunu düzenlemiş ve tahakkuk ettirilen borç tutarının, tebliğ edildiği tarihten itibaren üç ay içerisinde ödenmesi gerektiğini, tahakkuk ettirilen prim borcunu tebligat tarihinden itibaren üç ay içerisinde ödemeyenler için yeniden başvuru şartının aranacağını düzenlemiştir.

3201 sayılı Kanun'un "Süre tespiti ve sigortalılığın başlangıcı " başlıklı 5 inci maddesinin 4 üncü ek fıkrası 17.04.2008 tarihli ve 5754 sayılı Kanun 79 uncu maddesinin düzenlediği şekli ile yurt dışı hizmet borçlanmasına ait süreler 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanun'a göre hangi sigortalılık haline göre geçmiş sayılacağına belirlenmesinde; Türkiye'de sigortalılıkları varsa

borçlanma talep tarihindeki en son sigortalılık haline göre sigortalılıkları yoksa aynı Kanun'un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında geçmiş sigortalılık süresi olarak kabul edilir şeklinde iken, 17.07.2019 tarihli ve 7186 sayılı Kanun'un 10 uncu maddesi ile değişik halinde, yurt dışı hizmet borçlanmasına ait süreler 5510 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında geçmiş sigortalılık süresi olarak kabul edilir, düzenlemesi şeklindedir.

01.08.2019 tarihinde yürürlüğe giren 3201 sayılı Kanun'un Geçici 9 uncu maddesi ise kısmi aylık bağlanmış olanlar dahil olmak üzere bu maddenin yürürlük tarihinden önce yurt dışında geçen sürelerini borçlanma talebinde bulunanlardan tahakkuk ettirilen borçlarını yasal süresi içinde ödeyenlerin, sigortalılık sürelerinin hangi statüde değerlendirileceğinin ve tahakkuk ettirilecek borç tutarının tespitinde önceki hükümler esas alınacağına, düzenler.

3- 3201 sayılı Kanundan yararlanarak yurtdışında geçen sürelerini borçlanmak isteyenler ile Kurum arasında borçlanma işlemine, bunun sonucu olarak ödenecek prim miktarına ilişkin uyuşmazlıklar çıkmaktadır. Kurumun aktüeryal dengesi ve hakkaniyet ölçüleri gözetilerek ödenecek primin hangi tarihteki prime esas kazanç miktarları esas alınarak belirleneceği üzerinde durulmalıdır. Bu yönde, 3201 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin önceki düzenlemesinde açıkça “ödeme tarihi” esas alındığından, bu konuda çıkabilecek uyuşmazlık ödeme tarihine göre çözümlenmekte iken, yürürlükte olan düzenleme tahakkuk tarihindeki primin tebliğden itibaren üç aylık süre içinde ödenmesi şeklinde olup bu üç aylık sürenin geçirilmesi durumunda borçlanma bedeli olarak ödenecek prim miktarının nasıl belirleneceği irdelenmelidir.

Burada, Kurum işleminin hukuka uygun olması kriter olarak alınmalıdır. Kurum, yapılan borçlanma başvurusunu hukuka uygun olarak değerlendirmiş ve yaptığı borç tahakkukunu tebliğ etmiş, buna rağmen borçlanma bedeli Yasada belirtilen üç aylık süre içinde ödenmemiş ise 3201 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesi gereği borçlanmak için Kuruma yeniden başvuru gerektiğinden, davanın açıldığı tarihe bakılmaksızın buna ilişkin isteğin reddine karar verilmelidir. Örneğin, Türkiye’de sigortalı olarak tescili bulunmayanların borçlanması 5510 sayılı Kanun'un 4/1-b maddesi kapsamında değerlendirilerek borç tahakkuku yapılması yasa gereği olup, Kurum işlemi hukuka uygun olacağından, tahakkuk ettirilen prim borcunu ödeme yerine, borç tahakkukunun 5510 sayılı Kanun'un 4/1-a maddesine göre yapılması ve prim borcunun da başvuru tarihindeki prim miktarları esas alınarak belirlenmesine ilişkin davanın reddi gerekecektir.

Kurum işleminin hukuka uygun bulunmaması durumunda ise prime ilişkin uyuşmazlığın makul süre gözetilerek çözümlenmesi gerekir. Makul sürenin belirlenmesinde, 5510 sayılı Kanun'un 42 nci maddesinden yararlanılabilir. Anılan maddede, “Kurum, sigortalıya veya hak sahiplerine bağlanacak gelir, aylık veya toptan ödemeleri, gerekli belgelerin ve incelemelerin tamamlandığı tarihten itibaren en geç üç ay içinde hesap ve tespit ederek sonuçlarını yazı ile bildirir.”

düzenlemesine yer verilmiştir. Benzer düzenlemeye Mülga 506 sayılı Kanun'un 116 ncı maddesinde de yer almakta idi. Ayrıca, 3201 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinde de üç aylık ödeme süresi belirlenmiş olup; tüm bu düzenlemeler, 3201 sayılı Kanunla ilgili uyumsuzluklarda üç aylık sürenin makul süre olarak alınabileceğini göstermektedir.

Buna göre, Kurumun hukuka aykırı işlemine karşı, Kurum işleminin tebliğ tarihinden itibaren üç aylık makul süre içinde dava açılması durumunda, borçlanılacak prim miktarının başvuru tarihindeki primler esas alınarak belirlenmesi; üç aylık makul süre geçtikten sonra dava açılması durumunda ise, dava yeni borçlanma iradesi sayılarak davanın açıldığı tarihindeki primler esas alınarak borçlanma bedeli belirlenmesi gerekir. Örneğin, Türk vatandaşlığından izinle çıkan kişilerin, Türk vatandaşı oldukları dönemde yurtdışında geçen süreleri borçlanma hakkının varlığı gözetildiğinde, başvuru tarihinde Türk vatandaşı olunmadığı gerekçesiyle borçlanma başvurularının reddi hukuka aykırı olduğundan, ödenecek borçlanma bedelinin burada belirtilen kriterlere göre belirlenmesi gerekir.

Diğer bir olasılık da, Kurumun borçlanma talebini değerlendirmeyip cevapsız bırakmasıdır. Bu durumda, 5510 sayılı Kanun'un 42 nci maddesinde belirtilen üç aylık süre geçtiğinde Kurumun talebi reddetmiş olduğu esas alınarak, anılan üç aylık bekleme süresine yukarıda belirtilen üç aylık makul süre (3 + 3 =6 ay) eklenmeli; davanın Kuruma başvuru tarihinden itibaren 6 aylık süre içinde açılması durumunda yine Kuruma ilk başvurunun yapıldığı tarihteki prime esas kazancın esas alınması; başvuru tarihinden itibaren altı aylık sürenin geçmesinden sonra dava açılması durumunda ise, makul sürenin geçtiği ancak Kurum tarafından da başvuruya bir cevap verilmediği gözetilerek borçlanma bedelinin davanın açıldığı tarihteki prime esas kazanç miktarı esas alınarak belirlenmesi gerekecektir. Dairemizin bu yöndeki içtihadı istikrar kazanmıştır.

3.Değerlendirme

Somut olayda, davacı, davalı Kuruma 31.07.2019 tarihinde borçlanma talebinde bulunmuş, süreli olan bu borçlanma işlemini başlattığı halde makul süre içinde takip etmeyip eldeki davayı 28.04.2021 tarihinde açmıştır. Makul süre geçtiğine göre, davacı sigortalının 31.07.2019 tarihindeki borçlanma başvurusu geçersiz hale gelmiştir.

Kuruma borçlanma için başvuran sigortalının, Kurumun işlem yapmaması halinde makul süre içinde işlemin iptali için dava açması gerekir. Borçlanma işlemleri başlatan ancak makul sürede takip etmeyen sigortalının kusurlu bulunduğu açıktır.

Bu durumda Mahkemece, talep tarihi itibarıyla geçerli bir yurt dışı borçlanmasının bulunmadığı gözetilerek, davacının da talep etmesi halinde, dava dilekçesinin geçerli bir borçlanma başvurusu olduğunun kabulü ile dava tarihinde yürürlükte bulunan mevzuat kapsamında, davacının 4/1-b sigortalılık ve 28.04.2021 tarihinde geçerli ve yine davacı tarafından seçilecek asgari ya da azami prime esas

günlük kazanç miktarı üzerinden borçlanabileceğinin tespitine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir.

Davacı vekilinin süresinde temyiz karar harcı, temyiz başvurma harcı ve gider avansının yatırılmadığı gerekçesi ile Bölge Adliye Mahkemesince davacının temyiz talebinin yapılmamış sayılmasına dair verdiği karar ise isabetlidir.

VI.KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Bölge Adliye Mahkemesinin 20.03.2024 tarihli, 2022/3668 Esas, 2022/3861 Karar sayılı Ek Kararın ONANMASINA,

Davalı Kurum vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile

Temyiz olunan İlk Derece Mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının **ORTADAN KALDIRILMASINA**,

İlk Derece Mahkemesi kararının **BOZULMASINA**,

Dosyanın İlk Derece Mahkemesine, bozma kararının bir örneğinin Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

04.07.2024 gününde oybirliğiyle karar verildi.